

УДК 343.254:[316.46:159.973]:355.01(46-651.1:477) «2014/2022»
DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i36.1124>

О. І. Павлов

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6431-5210>

доктор економічних наук, професор,

завідувач кафедри економіки промисловості

Одеського національного технологічного університету

ПОМСТА ЯК КОМПЛЕКС МЕНШОВАРТОСТІ ТА ЧИННИК РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ (2014–2022 РОКИ)

Постановка проблеми. Сьогодні Україна, а з нею й увесь цивілізований світ, стикнулися з викликом, пов'язаним з військовою агресією путінського злочинного режиму проти вільного українського народу. Російська широкомасштабна війна проти України стала продовженням послідовної ворожої політики керівництва сусідньої країни. Ця війна, як і будь-яка інша має рано чи пізно закінчитися, що залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх чинників. Проте наразі ми маємо також замислитися над тим, якими будуть умови нашого подальшого мирного життя поряд з ядерною державою, яка, м'яко кажучи, нехтує міжнародною безпекою, тим самим загрожуючи мирному майбутньому усього людства. З огляду на це, особливої актуальності набуває проблема політико-психологічної діагностики суспільної свідомості російської орди, яка продовжує жити своїм імперським минулим, тим самим створюючи постійну загрозу миру на нашій планеті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед публікацій фахівців з досліджуваної теми чільне місце посідають праці С. Розенберга [1], К. Семчинського [2], що присвячені витокам російсько-української війни. Ця проблематика отримала продовження в дослідженнях С. Корсунського [3], О. Кремінської [4], С. М. Сміта [5], в яких аналізуються мотиви цієї війни. На цілях російської військової агресії проти України зосереджують свою увагу О. Кондратенко [6] та Д. О. Шулман [7]. Амбітні наміри агресора розкриваються у статті Е. Румера і А. С. Вайса [8], в інтерв'ю Д. Кулеби [9], в дискусії «війна за історію» українських істориків [10]. Ідеологічне підґрунтя російської навали на Україну висвітлюється у статті Дж. Менкоффа [11], в інтерв'ю австрійського історика А. Каппелера [12]. Попри тематичну різноманітність наявних публікацій з різних аспектів російської війни проти України, питання щодо сутності помсти як комплексу меншовартості та чинника цієї військової агресії ще не стало предметом спеціального дослідження українських та зарубіжних науковців. З огляду на це, першочергової уваги заслуговує проблема геополітичного та ментального підґрунтя людино-

ненависництва російських загарбників як з боку правлячої верхівки країни-агресора, так й бездумних виконавців злочинних наказів. Саме це й обумовило вибір теми статті.

Метою дослідження є визначення помсти як комплексу меншовартості та чинника російської війни проти України, а його завданнями – виявлення історичних витоків російської помсти; розкриття місця сучасного етапу в розвитку політичного курсу РФ по відношенню до України; діагностика прагнення до помсти Україні як політико-психологічного феномену.

Виклад основного матеріалу. Історія розпорядилась так, що усі три етапи становлення української незалежності відбувалися за активної участі в цьому процесі російського чинника: московського (на першому – 1648–1676 роки), власне російського (на другому – 1917–1921 роки) та радянського (на третьому етапі – 1985–1991 роки).

Ця активність російського чинника набула нових форм в умовах розвитку України як суверенної держави. Загальною рисою поведінки російського керівництва в російсько-українських відносинах була наступальна тактика просування своїх інтересів та нехтування вільного вибору українським народом власної долі з застосуванням проти нього силових методів, які супроводжуються грубим порушенням міжнародного права. В цій поведінковій лінії нашого північного сусіда можна виділити чотири етапи (табл. 1).

Вже наприкінці серпня 1991 року правлячі кола РФ, перебравши на себе функції союзного уряду, публічно заявили про своє право щодо перегляду кордонів у разі відокремлення України від Росії. Вже наступного року, 21 травня Верховна Рада РФ прийняла постанову № 2809-1 «Про правову оцінку рішень вищих органів державної влади РРФСР щодо зміни статусу Криму, прийнятих у 1954 році», згідно з якою постанова Президії ВР РРФСР від 5 лютого 1954 року «Про передачу Кримської області зі складу РРФСР до складу Української РСР» була визнана такою, що не має юридичної сили з моменту її прийняття, а 9 липня 1993 року Верховна Рада РФ постановою «Про статус міста Севастополя» оголосила російський федеральний статус міста [13].

Таблиця 1

Періодизація політичного курсу РФ по відношенню до України*

Етап	Роки	Назва етапу	Характеристика етапу
Перший	1991–1997	Демілітаризації	Затвердження документами УРСР 1990–1991 років її статусу як нейтральної, позаблокової та без'ядерної держави (останній був підтверджений Будапештським меморандумом 1994 року. Остаточне вивезення з України у 1996 році ядерної зброї
Другий	1998–2003	Наведення мостів	Ставка у відносинах з Україною на прокомуністичних лідерів та відповідні політичні сили, старше та середнє покоління українських громадян, передусім російськомовних, які мешкають у південно-східних регіонах країни
Третій	2004–2013	Інтеграції	Використання енергетичної залежності України від РФ, сталих торгово-економічних зв'язків, інтереси великого капіталу, труднощів адаптації щодо умов, запроваджених СОТ по відношенню до України, та перебування при владі проросійського Президента України В. Ф. Януковича, з метою досягнення економічної і політичної інтеграції між двома країнами
Четвертий	2014–2022	Військової ескалації	В умовах внутрішньополітичного конфлікту в Україні, викликаного наслідками Євромайдану, РФ розпочинає у 2014 році гібридну війну на Сході України, а в лютому 2022 року розв'язує широкомасштабну війну

У грудні 1994 року, під тиском керівництва РФ, Україна погодилась на відмову від ядерної зброї, підписавши Будапештський меморандум під гарантії її національної безпеки, суб'єктами якої виступили РФ, США та Велика Британія. Через півтора року після підписання цього документу, 2 червня 1996 року Україна де факто втратила ядерний статус, коли з країни було вивезено останню боеголовку.

На другому етапі відносини між Україною та РФ були більш-менш стабільними. Певною мірою це було пов'язано зі вступом деяких країн Центрально-Східної Європи до ЄС та НАТО. З наближенням військового арсеналу Північноатлантичного блоку до кордонів Росії, їй нічого не залишалось як докласти великих зусиль, щоб залишити Україну в лоні своїх геостратегічних інтересів.

Під час третього етапу керівництвом РФ було вжито чималих зусиль щодо нейтралізації постаті В. А. Юценка як претендента на посаду Президента України. Відповідно в РФ вкрай негативно була сприйнята Помаранчева революція й особливо її практичні наслідки. Однак певні ідеологічні поступки щодо пробудження української національно-патріотичної свідомості відходили на другий план у порівнянні з планами економічної та політичної інтеграції РФ та України, які були значною мірою реалізовані під час президенства В. Ф. Януковича, який позиціонувався як ставленик Кремля.

На четвертому етапі, після втечі з України під тиском Євромайдану В. Ф. Януковича, керівництво РФ приступило до силових методів у відносинах з Україною, анексувавши Крим та підтримавши сепаратистські рухи на Сході України,

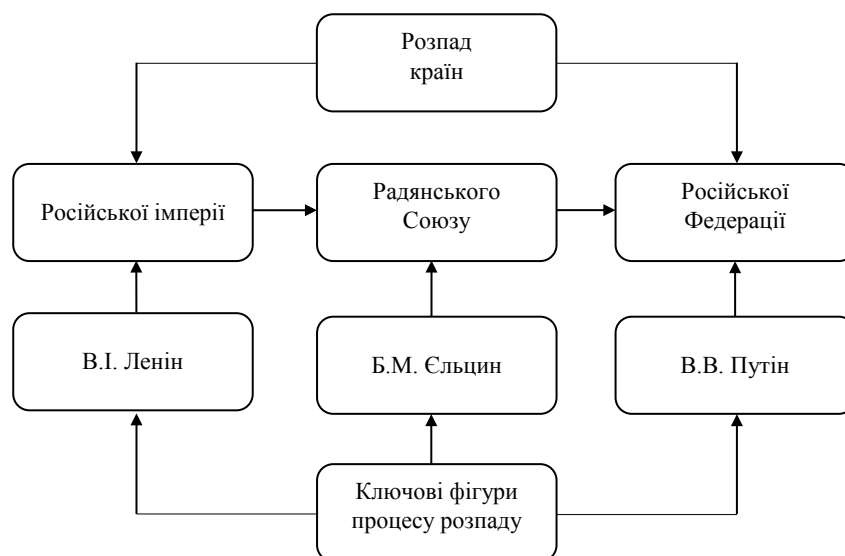

Рис. 1. Руйнівне минуле та майбутнє російського політичного режиму*

* Джерело: складено автором

використавши свої збройні сили. Повномасштабна військова ескалація розпочалася через вісім років ведення гібридної війни проти України.

Діагностика політичної поведінки з використанням засобів військової сили по відношенню до України як суверенної держави, до якої вдалося сучасне керівництво РФ, потребувала пошуку історичних аналогій у зазначеному геополітичному просторі (рис. 1).

Коректність порівняння політичних проектів лідера російських більшовиків, першого та діючого президентів РФ не викликає заперечень не тільки з причини відносин правонаступництва, а й їх подібності, і головне – руйнівних наслідків їх політики, які водночас розкривають системні вади самих «епохальних» перетворень. І насамкінець, наведена аналогія засвідчує спільні риси самої соціальної хвороби, назва якої – помста.

Першою ланкою у безперервному ланцюзі руйнівного історичного процесу був більшовицький лідер В. І. Ленін, який спочатку поділив партію знедолених на більшість та меншість, заперечивши останнім право на існування як таке. В результаті революційних подій абсолютну владу панівної верхівки було замінено на диктатуру раніше пригніченого класу – пролетаріату. Тим самим відбулася помста багатим, але більш освіченим, які полюбляли ананаси та рябчики й ніби то мало думали про знедолених.

Через незначний проміжок часу послідовник вождя світового пролетаріату, батько усіх народів Й. В. Сталін ціною великих людських жертв та страждань побудував першу в світі державу робітників та селян. Однак вона проіснувала незна-

чний час, завдячуючи значною мірою своїм історичним могильникам, одним з яких був перший президент РФ. Саме поведінкова лінія Б. М. Єльцина після листопада 1987 року, що була рухома помстою М. С. Горбачову за позбавлення його усіх керівних посад, відіграла ключову роль у розпаді союзної держави.

Нині діючий президент РФ докладає чималих зусиль до того, щоб зруйнувати свою країну, розв'язавши широкомасштабну війну проти суверенної України, тим самим кинувши виклик усьому світовому співтовариству. Його злочинні дії, як і його попередників, цілком підпадають під визначення «помсти», помсти не тільки Україні а й усьому миролюбному світу, помсти за право вільно обирати свій шлях розвитку.

Перед тим як вдатися до аналізу мотивів пости, посилаючись на теоретичні надбання австрійського психолога А. Адлера та інші наукові джерела, охарактеризуємо феномен помсти як певний комплекс меншовартості, який формується внаслідок відсутності у людських істот компенсації почуття неповноцінності.

Вадлерівській психологічній теорії виділяються два шляхи прагнення щодо досягнення успіху чи переваги як кінцевої мети життя (рис. 2).

Перший з них пов'язаний з соціально невинуватою спробою отримання особистої переваги й характеризується перебільшеним почуттям неповноцінності. При цьому мета життя сприймається не чітко. Особистість, яка обрала такий шлях, замість компенсації власної неповноцінності вдається до захисної поведінки, однією з форм якої є агресія по відношенню до інших людей,

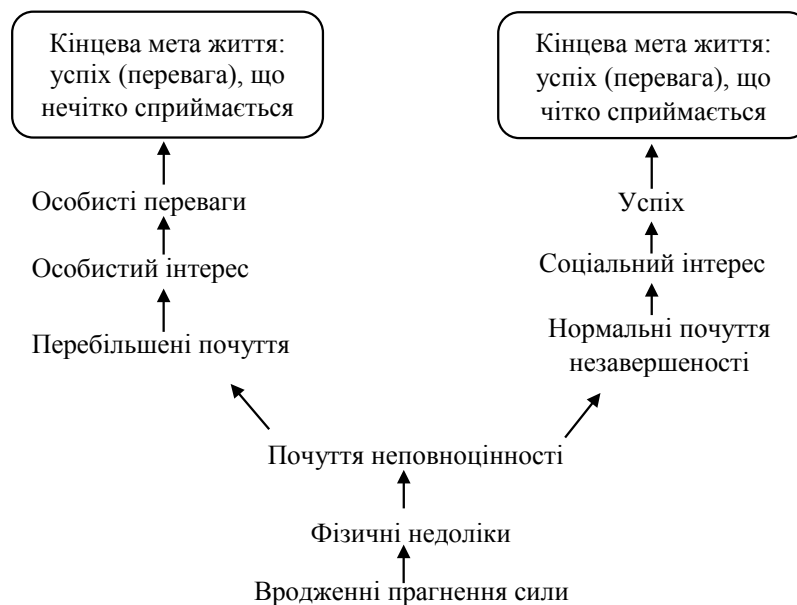

Рис. 2. Два шляхи прагнення щодо реалізації кінцевої життєвої мети за А. Адлером*

* Джерело: удосконалено автором за [14]

що проявляється доволі часто у вигляді помсти. Таким чином комплекс власної меншовартості доповнюється комплексом переваги над іншими.

Сенс другого шляху полягає у досягненні успіху через реалізацію соціального інтересу (соціального почуття), а кінцева життєва мета сприймається чітко. Люди, що стали на цей шлях, стурбовані цілями розвитку усього людства й вмотивовані до дії, враховуючи інтереси інших. Їх успіх досягається не за рахунок інших, а соціальний прогрес для них важливіше, ніж особиста заслуга. Спільним для обох шляхів є наявність почуття неповноцінності. За А. Адлером, бути людиною означає володіти відчуттям неповноцінності, тобто постійно просуватись до особистої завойовності. В контексті такого тлумачення відчуття неповноцінності, кінцеву мету слід розуміти як досягнення успіху чи переваги щодо реалізації вродженої схильності до досконалості, завершеності та цілісності [14].

Враховуючи історичний досвід та сучасний виклик світовому співтовариству з боку РФ, російську поведінкову лінію слід віднести до першого шляху реалізації кінцевої життєвої мети. Для більш повного розуміння прояву російського комплексу меншовартості у вимірі її помсти Україні й іншій решті сучасного світу, скористаємося адлерівським поняттям «порядку народження дитини» у його переносному значенні, маючи на увазі під «дітьми» РФ та Україну. Як відомо Московія, а пізніше Російська імперія, набули атрибуту політичної нації значно раніше, ніж Україна. Звідси – закріплення за нею статусу «старшого брата». Інша справа, що ця родинність не є «кровною».

Якщо Україна протягом останніх років й особливо з початку широкомасштабної російської військової агресії остаточно розлучилася зі «старшим братом» та поступово позбавляється статусу виключно об'єкта геополітики, то РФ продовжує жити хибними уявленнями щодо своєї виключності як виразника і захисника інтересів «руського мира» та ключового актора сучасної геополітики. Тим самим ця країна не тільки «намертво застрягла в минулому» [3], а й перетворилася на «малу дитину» з комплексами меншовартості та переваги над іншими.

Наочною ознакою таких комплексів є жадоба помсти, основу якої складає ненависне ставлення РФ до українського народу, який не хоче перебувати під впливом «дружнього сусіда». Було обрано й відповідне покарання – «спеціальна військова операція», з її міфічними цілями демілітаризації та денацифікації України. Насправді ця так звана операція є ніщо інше як фізичне знищення мирного населення переважно російськомовних міст, яке супроводжується численними фактами військових злочинів з грубим порушенням установлених цивілізаційних цінностей та норм міжна-

родного права. Навіть у порівнянні з Катинським злочиним, здійсненим сталінським режимом у 1940 році, який сучасний російський керівник виправдовував як помсту полякам за гибель червоноармійців у польських таборах військовополонених в 1920 році, розпещена поведінка російських військовослужбовців на окупованих територіях виглядає як геноцид проти місцевого населення. Тим самим помста постає не тільки як спосіб покарання українців за уявну образу і як людський порок, а й як один з головних чинників російської війни проти України. З огляду на таку розширену ідентифікацію помсти, вона насправді є реакцією ворога на відмову українців від визнання себе складовою частиною «єдиного народу», його небажання виступати знаряддям утворення різного роду євразійських економічних і політичних об'єднань, намагання інтегруватися до ЄС та НАТО, а головне – за зусилля будувати вільну та квітучу українську державу, свідченням чого є героїчний супротив російській орді нескореного миролюбного народу України та його збройних сил.

Зовнішній аспект нездійсненності спотворених планів російських агресорів, невідворотності їх покарання знайшов оцінку світової спільноти у відповідних санкціях та усіякій підтримці України. Тим самим нічим не виправданим прагненням до помсти, з її кривавими наслідками, країна-агресор поставила себе поза межі міжнародних режимів, тому міжнародно-правова оцінка військових злочинів путінського режиму є невідвратною. Що стосується амбіцій РФ щодо їх соціально-економічної величі, то вони спростовуються прогнозом МВФ, за базовими сценаріями якого у 2024 році РФ вилетить із шістки найбільших економік світу, поступившись останнім місцем в ній Індонезії, її ВВП через санкції у 2022 році впаде на 11,2%, а інвестиції в країну скоротяться мінімум на 17% [15].

Проте російська сторона продовжує перебувати у полоні мрійливих проєктів. Так під час своєї лекції 8 червня 2022 року на форумі «Історія майбутнього. Образ Петра» помічник президента Росії, керівник російської делегації на переговорах з Україною В. Медінський заявив про наміри РФ розширитись аж до кордонів бувшої Російської імперії з можливою окупацією Польщі та Фінляндії [16].

Маючи на меті нейтралізацію загарбницьких планів РФ, президент України В. Зеленський у своєму виступі перед Конгресом США 16 березня 2022 року запропонував створити об'єднання – U-24 (United For Peace), союз відповідальних держав, щоб негайно зупиняти конфлікти та надавати зброю, накладати санкції, надавати гуманітарну чи політичну підтримку, допомагати у випадку стихійного лиха, техногенної катастрофи, гуманітарної кризи [17].

Висновки. Аналіз україно-російських відносин пострадянської доби свідчить про підвищену зацікавленість РФ щодо утримання України в орбіті власних геостратегічних інтересів. Напруженість цих відносин значно зросла з обранням Україною євроінтеграційного курсу. В цих умовах гібридна війна РФ на Сході України переросла у лютому 2022 року в повномасштабну війну.

Зростання військової ескалації РФ проти України актуалізувало питання визначення чинників війни, одним з яких є помста, що ідентифікована як прояв комплексу російської меншовартості. Порівняльний аналіз подібних випадків в історії сусідньої держави виявив руйнівні наслідки такої поведінкової лінії для російської державності.

На підставі психологічної теорії А. Адлера здійснено діагностику прагнення до помсти РФ по відношенню до України, як прояву комплексів меншовартості та переваги, які ставлять під сумнів майбутнє Росії як федеративної держави.

Перспективність подальших наукових розвідок за зазначеним напрямом вимагає обґрунтування моделі нового світового порядку, що в свою чергу передбачає створення нових міжнародних інститутів, ініційованих останнім часом керівництвом України.

Література

- Rosenberg S. Ukrainian-Russian crisis: what is Putin's next step? BBC News, Moscow. 23. 02. 2022. URL: https://www-bbc-com.translate.google.com/news/world-europe-60497653?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 24.05.2022).
- Семчинський К. В. Агресія Російської Федерації проти України в контексті російської геостратегії на пострадянському просторі. Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти. 2019. № 3. С. 89–99. DOI: 10.31866/2616-745x.3.2019.159106.
- Корсунський С. Причини і наслідки війни Росії проти України: що буде далі? 06 березня 2022 року. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-viyna-ukrayina-shcho-dali/31739012.html> (дата звернення: 24.05.2022).
- Кремінська О. (2022). Російські військові – це маленькі путіни, їхні звірські вчинки – помста за власний комплекс меншовартості. URL: https://ye.ua/sypilstvo/58493_Rosiyiski_viyskovi_%E2%80%94ce_malenki_putini_yihni_zvirski_vchinki_%E2%80%94pomsta_za_vlasniy_kompleks_menshovartosti.html (дата звернення: 04.06.2022).
- Smit C.M. Ukraine's Revolt, Russia's Revenge. Brookings Institution Press, 2022. 384 p.
- Кондратенко О. Геоелектронічний вимір гібридної війни Російської Федерації проти України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини*. 2019. Випуск 2 (50). С. 12–19.
- Shullman D. O. Twenty questions (and expert answers) about what's happening with Ukraine and Russia. February 17, 2022. URL: https://www-atlanticcouncil-org.translate.google.com/blogs/new-atlanticist/twenty-questions-and-expert-answers-about-whats-happening-with-ukraine-and-russia/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 24.05.2022).
- Rumer E., Weiss A.S. Ukraine: Putin's Unfinished Business. 12. 11. 2021. URL: <https://carnegieendowment.org/2021/11/12/ukraine-putin-s-unfinished-business-pub-85771> (дата звернення: 02.06.2022).
- Інтерв'ю Міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби для латиського порталу новин «Sargs.lv». URL: <https://latvia.mfa.gov.ua/news/intervyu-ministra-zakordonnih-sprav-ukrayini-dmitra-kulebidlya-latiskogo-portalu-novin-sargslv>. Опубліковано 02 грудня 2021 року (дата звернення: 12.05.2022).
- Дискусія «війна за історію: чому Росія «краде» українське минуле?» 09 січня 2021 року URL: <http://ukrpohliad.org/blogs/dyskusiya-vijna-za-istoriyu-chomu-rosiya-krade-ukrayinske-mynule.html> (дата звернення: 12.05.2022).
- Mankoff J. Russia's War in Ukraine: Identity, History, and Conflict URL: <https://www.csis.org/analysis/russias-war-ukraine-identity-history-and-conflictProgram> (дата звернення: 29.05.2022).
- Чим стаття Путіна про Україну зачепила австрійського історика. URL: <https://www.dw.com/uk/chym-stattia-putina-pro-ukrainu-zachepyla-avstriiskoho-istoryka/a-58268224> (дата звернення: 27.05.2022).
- «Крим. Війна: передумови російської агресії». Директор Національного інституту стратегічних досліджень, академік НАН України Володимир Горбулін презентував аналітичні матеріали. 18 лютого 2016 року. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Diialnist/2399.html> (дата звернення: 25.05.2022).
- Badillo M. Alfred Adler: Individual Psychology. URL: <https://sites.google.com/site/ubmichellebadillo/theories-of-personality/alfred-adler-ind> (дата звернення: 01.06.2022).
- МВФ прогнозує, що Росія вилетить із шістки найбільших економік світу. 22 квітня 2022 року. URL: <https://www.slovoaido.ua/2022/04/22/novyna/ekonomika/mvf-prohnozuye-rosiya-vyletyt-shistky-najbilshyx-ekonomik-svitu> (дата звернення: 01.06.2022).
- РФ планує розширитись аж до кордонів Російської імперії з можливою окупацією Польщі та Фінляндії. 08 червня 2022 року. URL: <https://espresso.tv/pomichnik-putina-rozpoviv-pro-plani-rozshirennyarfdokordonivrosiyskoiimperii> (дата звернення: 04.06.2022).
- Промова Президента України Володимира Зеленського перед Конгресом США 16 березня 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-pered-kong-73609> (дата звернення: 17.03.2022).

Анотація

Павлов О. І. Помста як комплекс меншовартості та чинник російської війни проти України (2014–2022 роки). – Стаття.

У статті висвітлюється проблема пошуку адекватної відповіді на виклик, який постав перед Україною і усім цивілізованим світом, спричиненим російською війною проти вільного, миролюбного українського народу. Нарощуючи військову ескалацію проти України протягом останніх восьми років РФ грубо порушує норми міжнародної безпеки, тим самим загрожуючи мирному майбутньому усього людства. Першочергова увага приділена розкриттю геополітичного та ментального підґрунтя людинонезалежності російських загарбників як з боку правлячої верхівки країни-агресора, так й бездумних і бездушних виконавців її злочинних наказів.

Метою дослідження є визначення помсти як комплексу меншовартості та чинника російської війни проти України. Для її реалізації були сформульовані такі завдання: виявити історичні витоки російської помсти; розкрити місце сучасного етапу в розвитку політичного курсу РФ по відношенню до України; здійснити діагностику помсти як політико-психологічного феномену. Наукова новизна проведеного дослідження полягає у визначенні, на основі адлерівської психологічної теорії та використання методу історичної аналогії, сутності та проявів помсти як комплексу меншовартості, який є наслідком не подолання російською популяцією почуття неповноцінності та обрання нею захисної поведінки у формі агресивного ставлення до українського народу.

Погляд на помсту під таким кутом зору характеризує злодіяння російських окупантів не тільки як спосіб покарання українців за уявну образу і як людський порок, а й як один з головних чинників російської війни проти України. Аналіз україно-російських відносин пострадянської доби свідчить про постійну зацікавленість РФ щодо утримання України в орбіті власних геостратегічних інтересів. Порівняльний аналіз прагнення до помсти в історії сусідньої держави виявив руйнівні наслідки подібної поведінкової лінії, що не виключає такі ж самі наслідки і для сучасного етапу розвитку РФ. Щонайменше, характер російсько-української війни ставить під сумнів майбутнє Росії як федеративної держави.

За результатами дослідження зроблено висновки та накреслено перспективи подальших наукових розвідок за зазначеним напрямом, які пов'язані з обґрунтуванням необхідності розбудови нової моделі світового порядку.

Ключові слова: адлерівська психологічна теорія, комплекс меншовартості, комплекс переваги, помста, почуття неповноцінності, російська війна проти України, чинники війни.

Summary

Pavlov O. I. Vengeance as a complex of inferiority and a factor of the Russian war against Ukraine (2014–2022). – Article.

The article highlights the problem of finding an adequate response to the challenge facing Ukraine and the entire civilized world caused by the Russian war against the free, peaceful Ukrainian people. Increasing military escalation against Ukraine over the past eight years, Russia has neglected international security, thus threatening the peaceful future of all mankind. Priority is given to revealing the geopolitical and mental basis of hate for peaceful people the Russian invaders.

The aim of the study is to identify revenge as a complex of inferiority and a factor in Russia's war against Ukraine. To implement her, the following tasks were formulated: to identify the historical origins of n revenge; to reveal the place of the current stage in the development of the political course of the Russian Federation in relation to Ukraine; to diagnose the desire for revenge against Ukraine as a political and psychological phenomenon. The scientific novelty of the study is to determine, based on Adler's psychological theory and use the method of historical analogy, the essence and manifestations of revenge as a complex of inferiority which is a consequence not overcoming Russian population of sense of inferiority, of giving preference of behavior in the form of aggression against the Ukrainian people.

The view of revenge from this point of view characterizes the atrocities of the Russian occupiers not so much as a way of punishing Ukrainians for imaginary insults and as a human vice, how as much as of one of the main factors in Russia's war against Ukraine. Analysis of Ukrainian-Russian relations in the post-Soviet era shows Russia's continued interest in keeping Ukraine in the orbit of its own geostrategic interests. A comparative analysis of the desire for revenge in the history of the neighboring state revealed the devastating consequences of such a behavioral line, which does not exclude the same consequences for the current stage of development of. At the very least, the nature of the Russian-Ukrainian war calls into question Russia's future as a federal state.

Based on the results of the study, conclusions are made and prospects for further scientific research in this area are outlined, which are related to the justification of the need to build a new model of world order.

Key words: Adler's psychological theory, inferiority complex, advantage complex, revenge, feelings of inferiority, the Russian war against Ukraine, the factors of war.